

۱۵

قرارگیری ضریح پوش دوره قاجار بر ضریح فولادی در موزه امام رضا(ع)

از امامزاده داوود تا ملکوت امام رضا(ع)

۱۴

زندگی

سه‌شنبه: ۲۲ اکتبر ۱۴۰۰ شماره ۵۹۶۸

۱۶

عبور از بحران کریمه کنگو

۱۳ جامعه

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۳۰۰۴۴۴۴

#قطعی-برق

کریمی از تهران:

از وزارت نیرو درخواست می‌کنم نسبت به خاموشی‌ها در مناطق جنوبی پایتخت که جمعیت زیادی در آن زندگی می‌کنند، تجدیدنظر کنند.

#نانوایی-ساعت

خادم از تهران:

آیا ساعت‌کاری نانوایان در تهران متفاوت است؟ برخی از آنها دیر هنگام شروع به کار می‌کنند. از رئیس صنف نانوایان تهران تقاضا دارم به این موضوع رسیدگی کند.

#مرغ-روغن

شهروندی از اصفهان:

در شهر اصفهان کماکان از مرغ دولتی در مغازه‌ها خبری نیست. بعضی از مغازه‌ها بسته و بقیه آنها مرغ را با کیلویی ۳۰ هزار تومان و بالاتر عرضه می‌کنند. شکر و روغن نیز یا در مغازه‌ها نیست یا با قیمت مصوب عرضه نمی‌شود و فقط در فروشگاه‌های بزرگ آن‌هم با کمارت ملی به فروش می‌رسد.

#جریمه-رانندگی

یک شهروند:

آیا سبقت‌گرفتن و پس از سبقت دوباره به لاین خود برگشتن تخلف رانندگی محسوب می‌شود؟ آیا این کار حرکت مارپیچی است؟ چرا باید پلیس این قبیل رانندگان را جریمه کند؟

#سرویس-بهداشتی

شریفی از تهران:

سرویس‌های بهداشتی بوستان‌های محله پیروزی و نیروی هوایی منطقه ۱۳ تهران نیاز به بازسازی دارد.

#سرقت-سطل زباله

محمدی از تهران:

سرقت سطل‌های زباله شهرداری در منطقه ۱۸ شهرک ولیعصر محدوده چهارراه سیدالشهدا باعث تجمع زباله‌ها در معابر و کوچه‌های این محدوده شده است.

#درخت-آبیاری

لواسانی از تهران:

به علت آبیاری نشدن درختان ابتدای بلوار ابوذر تا پل اول واقع در خیابان پیروزی، برگ درختان خشک شده و احتمال خشک شدن درختان نیز وجود دارد. شهرداری محترم منطقه رسیدگی کند.

#ترافیک-میرداماد

خسروی از تهران:

در بلوار میرداماد به‌واسطه وجود صرافکی‌ها، خودروها دوبله پارک می‌کنند و این مسأله موجب ترافیک زیاد در این بلوار می‌شود. از مسؤوLAN خواهشمندم رسیدگی کنند.

میثم اسماعیلی

جامعه

اولین مصوبه هیات وزیران دولت حسن روحانی نماد کارنامه محیط‌زیستی دولت او بود و نجات دریاچه ارومیه از همان ابتدا در فهرست وعده‌های دولت تدبیر و امید قرار گرفت و قرار شد احیای این دریاچه به نوعی به عنوان شاخصی در عملکرد محیط‌زیستی دولت باشد. این روزها با گذشت هشت سال هنوز بحث بر سر موفقیت عملکرد دولت درباره دریاچه ارومیه بسیار است. مخالفانی هستند که باور دارند تغییر شرایط دریاچه را باید پای ترسالی چند سال گذشته نوشت و موافقان اما معتقدند کارهای بنیادینی صورت گرفته که حالا وقت بهره‌وری از این فعالیت‌هاست. پیش از این طی گزارشی نگاهی به اولویت‌های دولت آینده در زمینه بحران آب داشتیم و حالا سعی داریم در این گزارش به دنبال پاسخ این پرسش محوری برویم که دولت

سیزدهم برای دریاچه ارومیه چه کاری باید بکند؟ بدیهی است که بخشی از بدنه پاسخ به «کارهایی که باید انجام بدهیم» نقد عملکرد دولت‌های دوازدهم درباره احیای دریاچه ارومیه است اما سعی کردیم نگاه منتقدانه را در روزهای پایانی عمر دولت کنار بگذاریم و بیشتر تلاش کنیم تا پاسخی کارشناسانه از «آنچه باید انجام دهیم» به دست آوریم.

برای فهم بیشتر آنچه کارشناسان در پاسخ به این که دولت تازه درباره دریاچه ارومیه چه کاری باید انجام دهد باید شماری از وضعیت کنونی دریاچه ارومیه را در دست داشت؛ این که چه اتفاقاتی در هشت سال گذشته افتاده را کنار بگذاریم و ببینیم همین امروز براساس آخرین اطلاعات ستاد احیای دریاچه ارومیه درحال حاضر تراز این دریاچه ۲۲۷/۲۵متر، سطح آن ۳۴۰۵کیلومتر مربع و حجم آب آن ۴/۷میلیارد مترمکعب گزارش شده؛ البته که مقایسه این آمار با اعداد و ارقام سال گذشته نشان می‌دهد که امسال تراز، سطح و حجم آب دریاچه ارومیه کاهش یافته است. به عنوان مثال سال گذشته در همین بازه زمانی دریاچه ارومیه بیش از ۶میلیارد متر مکعب آب داشته است.

چرا این تغییرات البته که موضوع بحث این گزارش نیست اما همین چند روز پیش مسعود تجریشی، مدیر دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق ستاد احیای دریاچه ارومیه به صورت تلویحی «کاهش ۳۰ تا ۳۵ درصدی بارش‌ها در حوضه آبریز دریاچه ارومیه» و همچنین «عدم پرداخت ۶۵ درصدی حقابه دریاچه از سوی وزارت نیرو» را از عوامل این تغییرات آماری دانسته بود. تجریشی با توجه به همه این موارد معتقد است دولت آینده باید «به سمت صرفه‌جویی آب در بخش کشاورزی و دریافت حقابه تالاب‌ها از وزارت نیرو حرکت کند.»

آن‌طور که از حرف‌های او می‌توان متوجه شد دولت یازدهم و دوازدهم با وجودی که نتوانسته است حقابه دریاچه ارومیه را حتی از وزارت نیروی خود دولت طلب کند اما با وضع قوانینی توانسته سازوکار شکایت قانونی نسبت به عدم پرداخت حقابه‌ها را فراهم کند!

فیل در تاریکی

حکایت شیرین فیل در تاریکی را ما از زبان مولانا شنیده‌ایم اما به گفته یکی از مدرسان منابع آب، فعالیت دولت پیشین درباره دریاچه ارومیه با درصد بالایی شبیه به همان قصه مولاناست. به این مفهوم

خطر بخشی‌نگری

تلاش برای گرفتن حقابه دریاچه ارومیه از وزارت نیرو، تونل انتقال آب کانی‌سیب، جلوگیری از احداث سدسازی‌های تازه، تغییر رویه کشاورزی و مکانیزه‌شدن کشت، توجیه جوامع بومی و محلی برای گسترش کشت گلخانه‌ای، اصلاح الگوی مصرف و... به باور بسیاری از کارشناسان ذیل مباحث کلی‌تری قرار می‌گیرند که دولت سیزدهم درباره احیای دریاچه ارومیه باید به کار گیرد. مباحثی که به باور برخی از کارشناسان زمینه آن در دولت‌های یازدهم و دوازدهم فراهم شده با ذکر این نکته مهم که برخی از این زمینه‌ها با روش آزمون و خطا و تحمیل هزینه‌های بسیاری به دست آمده است. مسعود باقرزاده‌کریمی، مدیرکل دفتر حفاظت و احیای تالاب‌های سازمان محیط‌زیست هم از کارشناسانی است که معتقد است: «درباره دریاچه ارومیه ظرفیتی ایجاد شده و آن هم موهون این است که ما تمام اشتباهات و تجاربمان را انجام دادیم.» به باور او دولت سیزدهم حالا اندوخته‌های زیادی در دست دارد که بخواهد احیای دریاچه ارومیه را به سرانجام برساند اما چالش‌هایی هم در پیش‌رو دارد که باید آن را به سرانجام برساند. باقرزاده‌کریمی به جام‌جم می‌گوید: «چالش این است که کماکان با وجود این‌که ما چه به لحاظ اقلیمی و چه به لحاظ توسعه کشاورزی با کم‌آبی مواجهیم هنوز نتوانسته‌ایم آن تفکر مناسب را پیاده کنیم. به این مفهوم که وزارت کشاورزی و وزارت نیرو و بقیه دستگاه‌ها دور یک میز می‌نشینند و تصمیم می‌گیرند اما وقتی بر سر کار خودشان می‌روند باز هم نگاه بخشی‌خودشان را پیاده می‌کنند. هر دولتی اگر بتواند اراضی کشاورزی و... را به نمایندگان مجلس و رئیس‌جمهوری گزارش می‌دهد.»

چند پیشنهاد برای دولت سیزدهم

هم در آمارهای ستاد احیا و هم در کلام کارشناسان مستقل می‌توان به راهکارهایی برای دولت آینده در راستای احیای دریاچه ارومیه رسید. راهکارهایی که می‌توان آنها را جزو اولویت‌های دولت آینده در این زمینه محسوب کرد. به عنوان مثال رضا مکنون معتقد است اصلاح الگوی کشت و هم‌زمان صرفه‌جویی در مصرف آب می‌تواند به عنوان راهکاری موثر در این زمینه باشد. او معتقد است می‌توان حدود ۲۸میلیارد متر مکعب در کشاورزی صرفه‌جویی کرد بدون این‌که تولید کاهش داشته باشد. مسعود باقرزاده‌کریمی باور دارد اگر بتوان چالش‌های و مسائل اجتماعی پیرامون دریاچه ارومیه را حل کرد «حتی همان بارندگی‌های صورت گرفته هم می‌تواند در حوضه آبریز دریاچه ارومیه موثر باشد». مسعود تجریشی براساس آمارهای ستاد احیا معتقد است ما باید حدود ۹۵۰میلیون مترمکعب آب در بخش کشاورزی در حوضه آبریز دریاچه ارومیه صرفه‌جویی کنیم که طی سال آبی گذشته حدود ۴۵۰میلیون مترمکعب از این مقدار محقق شده اما نکته مهم این که با توجه هزینه‌های مالی گزافی که در این راه خرج شده هر عقب‌گردی در زمینه احیای دریاچه ارومیه می‌تواند نتها به نابودی کامل این دریاچه بینجامد که باعث خالی ازسکنه‌شدن بسیاری از روستاهای غرب‌کشور و به‌واسطه توفان‌های گردوغبار و نمک خواهد شد.

راه برای احیای دریاچه هموارتر خواهد شد.»

از حکمرانی آب تا پشتوانه قدرت

در کلام دیگر کارشناس حوزه آب هم مسائل کلی‌تر به عنوان راهکار اصلی پیش روی دولت سیزدهم قرار دارد. رضا مکنون، عضو هیات علمی دانشگاه امیرکبیر و کارشناس حوزه آب معتقد است: «تحلیل و ارزیابی حکمرانی دریاچه ارومیه» می‌تواند در اولویت فعالیت دولت سیزدهم در این باره قرار گیرد. به باور او هم آب مساله‌ای فرابخشی است و در این باره باید جامع‌نگری وجود داشته باشد. او به جام‌جم می‌گوید: «درباره آب هم شاهد مباحثی سیاسی هستیم و هم این مساله ابعاد پرنرنگ اجتماعی دارد و به همین دلیل این مجموعه‌ها باید به صورت کلان‌تری دیده شود. به نظرم ساختاری که در دولت قبل درباره دریاچه ارومیه ارائه شد فقط حکمرانی حوضه آبریز دریاچه ارومیه بود و توجهی به ابعاد دیگر حکمرانی آب نداشت.» نقد عملکردی دولت یازدهم و دوازدهم در حکمرانی آب به نوعی اولویت اولیه فعالیت دولت آینده از زبان رضا مکنون است. او با همین رویه معتقد است باید ضعف‌های عملکردی دولت گذشته را جزو اولویت‌های دولت آینده در احیای دریاچه ارومیه در نظر بگیریم. این کارشناس حوزه آب درباره یکی دیگر از اولویت‌های دولت آینده به جام‌جم می‌گوید: «یکی از کارهایی که دولت سیزدهم باید در اجرا و استحکام آن بکوشد وجود پشتوانه ملی برای انجام فعالیت‌هایش است. پشتوانه‌ای که احیای دریاچه ارومیه را در حد عزم و اراده ملی و سیاسی به سطح اول مطالبات بکشانند. به همین دلیل ستاد مرکزی باید صاحب پشتوانه‌ای در اندازه یکی از مراجع قدرت در ایران باشد و بدیهی است که وقتی از مرکزیت قدرت حرف می‌زنیم منظور وزیر یک دولت نیست.» این نکته رضا مکنون وقتی مهم‌تر است که بدانیم. عیسی کلانتری بارها از این گفته بود که معصومه ابتکار نتوانسته حقابه دریاچه ارومیه را از دستگاه‌های مربوطه بگیرد و از قرار این کار از عهده رئیس پیشین سازمان حفاظت محیط‌زیست برنمی‌آمده است اما جالب این‌که همین چندروز پیش مسعود تجریشی عنوان کرد: وزارت نیرو حدود ۶۵درصد حقابه دریاچه ارومیه را طی سال آبی جاری پرداخت نکرده است!

در نگاه رضا مکنون سومین کار دولت آینده پیرامون احیای دریاچه ارومیه ورود جامعه دانشگاهی به حوزه تصمیم‌گیری است. او معتقد است تا وقتی دولت‌ها باوری به تاثیر دانش در این زمینه نداشته باشند و تصمیمات را فقط براساس مصالح جوامع محلی یا نهاده‌ها و توسعه بگیرند و توجهی به داده‌های علمی در نحوه تصمیم‌گیری نداشته باشند نمی‌توان امیدوی به احیای دریاچه ارومیه داشت. ✍

تراز کنونی دریاچه ارومیه حدود ۱۲۰متر است که نسبت به مدت زمان مشابه سال گذشته حدود ۵۵سانتی متر کاهش دارد / عکس: فارس

یادداشت: سیمه رفیعی
رئیس فراکسیون محیط‌زیست مجلس

محیط‌زیست

نیازمند تحول

دولت سیزدهم در گام اول باید دریاچه ارومیه و اتفاقاتی را که پیرامون آن افتاد از لوٹ ناکارآمدی‌ها پاک کند.

در مرحله بعد باید نظارتی دقیق بر تمام عملکردهای صورت گرفته داشته باشد و پس از آن به قید فوریت برنامه عملیاتی کارآمدی درباره احیای دریاچه ارومیه تهیه کند. این مساله مهم است که دولت سیزدهم باید از تمام کسانی که در موضوع دریاچه ارومیه مسوولیت داشتند پاسخ بخواهد.

این نکته که دولت یازدهم و دوازدهم با آزمون و خطا توانسته ظرفیتی را برای دولت آینده در مورد احیای دریاچه ارومیه ایجاد کند از اساس، گزاره اشتباهی است. روش آزمون و خطا در مورد مساله مهمی همچون دریاچه ارومیه به هیچ عنوان پذیرفتنی نیست.

آزمون و خطا به این مفهوم است که نمی‌دانیم چه کاری انجام می‌دهیم ولی آن را براساس احتمالات انجام می‌دهیم! این استدلال چگونه می‌تواند ظرفیت ایجاد کند که این روزها مسوولان احیاداعی آن‌را دارند؟ این نشانه ضعف مدیریتی است که با وجود پیشرفت این حجم از فناوری و توان و آگاهی و دانش داخلی برای ایجاد ظرفیت‌های لازم جهت راهکار متوسل به روش منسوخ و هزینه‌بر آزمون و خطا بشویم.

اصلا وقتی شخصی مسوولیت منابع پایه و طبیعی این سرزمین را به عهده دارد حق ندارد با آزمون و خطا پیش برود. بدیهی است که باید در این راه تمام مطالعات همه‌جانبه صورت بگیرد و براساس آن بهترین تصمیم با ریسک کمتر و بازدهی بیشتر گرفته شود.

آنچه بر همگان روشن است این که بدترین عملکرد دولت دوازدهم در حوزه محیط‌زیست بوده و این در حالی است که وقتی عمر دولت به پایان برسد و تصمیمی برای ارزیابی عملکردی دولت در این حوزه گرفته شود به عمق فاجعه‌ای که در این زمینه ایجاد شده پی خواهیم برد. تا حدودی این عملکرد عیان است. این عملکرد آتقتر نامناسب بوده که بسیاری از فعالان محیط‌زیست انفعال دولت در برخی از حوزه‌های محیط‌زیستی را جزو بهترین عملکرد دولت در این زمینه می‌دانند.

اشتباه راهبردی که روسای جمهور آن را متوجه نشده‌اند این است که محیط‌زیست کشور به عنوان بستر پیشرفت پایدار این سرزمین بیش از آن که نیاز به سیاست‌ورزی و شعارزدگی و قلدری داشته باشد، نیازمند منطق است.

برخی از دولت‌ها محیط‌زیست را به ابزاری برای سیاست‌بازی تبدیل کرده‌اند و به‌واسطه آن به دنبال منافع سیاسی خود بوده و برای برخی دولت‌ها هم محیط‌زیست به نوعی زینت هیات‌دولت بوده است. به همین دلیل امروز بیشتر از هر زمان دیگری در زمینه محیط‌زیست کشور نیاز به تحول داریم. ✍